

ט"ו בשבט

צמחי תבלין

תבלין : צמח טבעי, מיובש, או מעובד שכמות קטנה ממנו מעשירה את הטעם והריח של מאכלים ומוצרים שונים.

צמחי תבלין ממלאים את המטבח שלנו בניחוחות וטעמים אך הם לא משמשים רק לבישול. מפיקים מהם חומרי ריח רבים למוצרים קוסמטיים כמו סבון ושמפו, משחת שיניים, קרמים בשמים ועוד.

לרבים מהחומרים שמפיקים מצמחי תבלין יש תכונות רפואיות כמו חיטוי פצעים ושיכוך כאבים. משתמשים בהם לטיפול בשיעול, הצטננות, כאבי בטן ועוד. פעילותם של צמחי תבלין נגד חיידקים מסבירה את חשיבותם בשימור מזונות.

לצמחי תבלין יש היסטוריה ארוכה. אפשר למצוא את שמותיהם בתנ"ך, באגדות על תרבויות אקזוטיות מארצות רחוקות וסיפורי הרפתקאות של אנשים אמיצים שיצאו למסעות בחיפוש אחר תבלינים מיוחדים. מספרים כי גילוי יבשת אמריקה התרחש בעקבות מסעו של קולומבוס לחיפוש אחר דרכים חדשות להביא תבלינים מהודו ושאר ארצות המזרח, אל ארצות אירופה. באותה העת תבלינים היו יקרי ערך ונשקלו בזהב.

גם היום קיימים תבלינים מיוחדים שערכם מאד גבוה כמו: מקל הונויל הטבעי ותבלין הזעפרן המיוצר מצלקות פרחי הכורכום ומחירו נמדד באלפי דולרים לקג'... אכן סיבה טובה לצאת למסעות מלאי הרפתקאות.

המילה תבלין "מתבלת" לנו גם ביטויים בשפה העברית. כשאנחנו רוצים לומר על משהו שהוא קצת משעמם או אדם שחסר לו חוש הומור אנחנו אומרים ש "חסר לו מעט פלפל" כשאנחנו רוצים לספר על מישהו שדיבר והוסיף בדיחות או סיפורים מעניינים נאמר כי הוא "תיבל את דבריו".

מטרת הפעילות:

פעילות העשרה בנושא צמחי תבלין.

חומרים:

- מבחר תבלינים (מותאם לכרטיסיות החידות)
- כרטיסיות חידות בתמונות
- מייחם, כוסות, סוכר או דבש להמתקה.

מהלך הפעילות:

- נראה לילדים את הכרטיסיות ונחוד חידות בציורים לזיהוי שמות תבלינים
- נראה לילדים את התבלינים, הם יצטרכו לנסות ולהתאים אותם לשמות שזיהו בשלב א'.
- זיהוי תבלינים בשקיות בד לפי הריח.
- טעימות- לזהות אילו תבלינים יש במאכלים שונים, לפי הטעם.
- הכנת תה עם תבלינים ושמיעת סיפור על עץ הדפנה.

רשימת התבלינים לכרטיסיות החידות:

1. אורגנו	8. כוסברה
2. קורנית	9. חזמרין
3. זנגביל	10. טימין
4. נענע	11. ג'ינג'ר
5. לימונית	12. בזיליקום
6. שיבא	13. ציפורן
7. מרווה	14. ריחן

אגדת עץ הדפנה

סיפורנו מתרחש ביוון הרחוקה, על הר האולימפוס, מקום מגורי האלים. אפולו, אל השמש, יצא עם מרכבתו וחיליו לצוד ביער. תוך כדי הצייד נפלו עיניו של האל בנימפה היפיפייה דפנה שרחצה לה באגם. אפולו התאהב בה נואשות ממבט ראשון. הוא ניגש אל דפנה כדי לדבר איתה, אך דפנה נבהלה והחלה לברוח ממנו. אפולו שלא

הבחין בבהלתה של דפנה הלך בעקבות ליבו והחל לרדוף אחריה עם מרכבתו. כך החל לו המרדף בין עצי היער. דפנה ברחה בבהלה בעוד אפולו ניסה להרגיעה בדברי אהבה.

לבסוף, כשנוכחה דפנה לדעת כי אפולו משיגה ובעוד רגעים אחדים יגיע אליה ויתפוס אותה, פנתה דפנה המבוהלת אל האלים בבקשת רחמים. אפרודיטי, אלת האהבה והיופי, נענתה לתחנוניה והפכה אותה לעץ - עץ הדפנה.

לאחר רגעים מעטים, הגיע אפולו אל עץ הדפנה. באותו רגע, הבין כי אהבתו חסרת המעצורים כלפי דפנה, היא שהביאה לתוצאות הכואבות. בניסיון אחרון, להסביר לדפנה את רגשותיו כלפיה, לקח אפולו ענפים מעץ הדפנה ועטר לראשו זר. והוא מסתובב עם זר זה לראשו עד היום.

מאז זר הדפנה נחשב לסמל מעמד כבוד של האלים. אלי יוון וקיסרים מתוארים שהם מסתובבים עם זרי דפנה לראשם. מצביאים ומנצחים בתחרויות חוזרים הביתה עם זרי דפנה לראשם.

גם בשפה העברית קיים הביטוי "זר דפנה" שמשמעו הצלחה. כשרוצים לומר על אדם שהצליח מאד במשהו ועכשיו הוא לא מתאמץ יותר אומרים עליו שהוא "נח על זרי הדפנה".

עשרה דברים שלא ידעתם על צמחי תבלין

(מתוך ספרו של מני שדמי ממשתלות הישתיל)

1. בימי הביניים, ניתן היה למצוא **מנטה** בגנים של מרבית המנזרים. **למנטה** היה שימוש לריפוי פצעוי דלקת בפה, להלבין שיניים ולטיפול בנשיכות כלבים ועקיצת צרעות.
2. היוונים הקדמונים נהגו לענוד זרי רוזמרין על ראשי ילדיהם, סגולה לחידוד הזיכרון. הנח ענף טרי של רוזמרין מתחת לכר והחלומות הרעים יסתלקו, או שים ענף טרי מתחת למיטה ומובטחת שנת ישרים טובה. רוזמרין מוכר גם כמרחיק כינים מהראש... נחמה היזהרי!
3. אבותינו נהגו למשוח את גופו של תינוק במשחת הדס. ברפואה העממית הוא משמש לטיפול בגירויי עור אצל תינוקות, בנשירת שערות, בדלקות מעיים, לריפוי חבורות ולקצרת.
4. ביוון וברומא היה **האזוב** התרבותי סמל לאושר. היוונים האמינו שה**אזוב** הגדל על קבר, מבטיח את תחיית חיי הנפטר.
5. חוקרי צמחי מרפא ממליצים על שורש צמח הלוג' שמכילים ממנו תכשירים רפואיים רבים לניקוי וחיטוי העור.
6. זרעי **כוסברה** הובאו כמנחות במקדשי מצריים העתיקה וגם נמצאו בקברות הפרעונים. אבותינו השתמשו בו כתבלין והאמינו שכל אישה הרה האוכלת **כוסברה** יולדו לה בנים שלמים ובריאים.
7. בדרום איטליה נהגו נערות שאינן לענוד זר **ריחן** על ראשן וכשנערה בסיציליה שמה עציץ **ריחן** על אדן חלונה, אות הוא שאהובה יכול לטפס על חדרה.
8. המלומד הרומי **פליניוס**, ממליץ, בכתביו לבשם את חלל הבית ב**קורנית**, סגולה להרחקת דיכאון.
9. הערבים מזהירים שלא לעקור את צמח ה**צלף** על שורשיו כי מי שעוקר אותו, חזקה עליו שיתגרש.
10. בימי הביניים תפסה ה**פטרוזיליה** מקום חשוב בטקסי המגיה השחורה: היו תולשים את העלים תוך כדי לחישה מתמדת של שם האויב ובכך הבטיחו שתבוא עליו כליה תוך ארבעים ושמונה שעות.

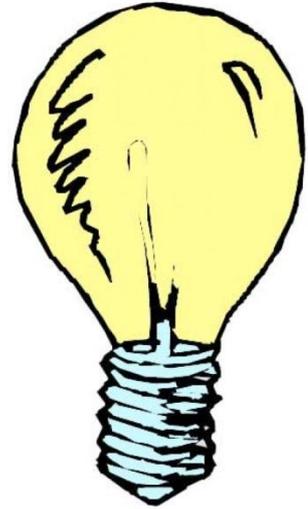
1

נ

+

+

_____ + _____

2

נִית

+

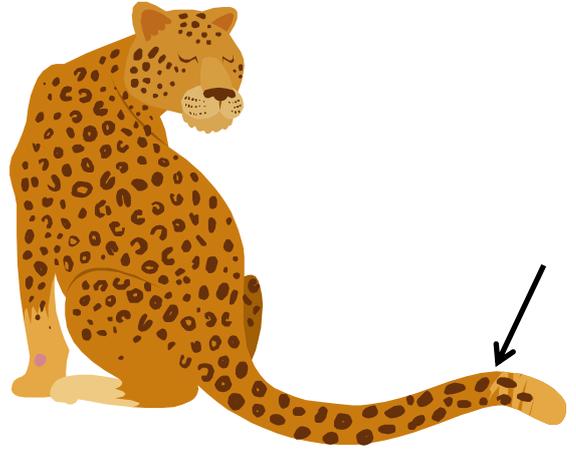
ההפך מחום

_____ + _____

3

+

~~ד~~

ב = גב

_____ + _____

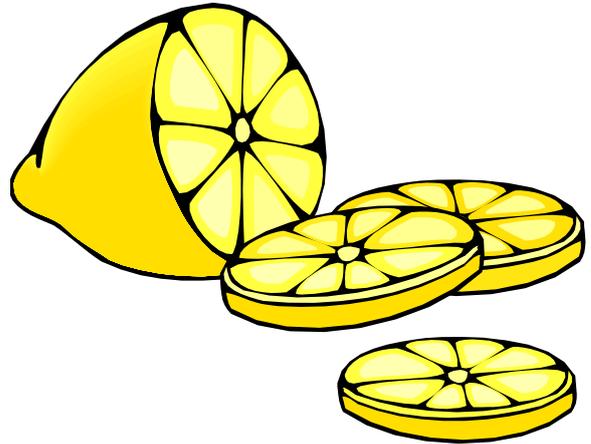
4

2 x ד ד

5

+

~~ב~~

_____ + _____

6

מילה נרדפת
לייגיעיי

+

+

_____ + _____

ההפך מ"מתוק" + ווה

+

ד=ה

_____ + _____

+ ה הפך +
מ"מתוק"

באנגלית

_____ + _____ + _____

הם הגיעו מ...

ת = ט

_____ י _____

י אחרונה = ר

שם הרצל ייסד
את מדינת היהודים + ההפך מ"שבי"

_____ י _____

13

14

